

Licht op licht

“Bij de badkamer is het zaak dat je je huid kunt waarnemen in essentieel licht, waarbij direct een onderscheid ligt tussen de zone van de spiegel en de rest van de ruimte.” Zo opent Johan Smits zijn betoog. Na de introductie van TL, spaarlampen en compact-lampen zijn er de mooiste maar ook de meest bizarre effecten ontstaan en kwam de gloeilamp in de achterhoede. Terwijl die lamp hier, waar het licht relatief kort aanblijft, jaren meegaat in gebruik. Smits blijkt hier een voorstander van ‘gloeilicht’ met gloei- of halogeenlampen. Smits: “De eerste vraag luidt natuurlijk: Hoeveel licht hebben we nodig?

Voor make-up, scheren en alle handelingen die we in de badkamer verrichten. Bij de keuze van een ornament of armatuur begin ik met de keuze van de bron, de buis of puntvorm die het blote licht uitstraalt. Bij kleine lichtbronnen zoals halogeen ontstaan eerder schaduwen. Een vrouw ontwaart dan weer een rimpeltje meer en de man ziet zichzelf met een stoere kop in de spiegel. TL naast of rond de spiegel geeft een meer schaduwloze, dus saaie verlichting. Een knallende lamp van boven geeft te hard licht en van onderaf geeft een spooklicht. De authentieke schminkspiegel uit het theater met allemaal lamp-

JOHAN SMITS OVER VERLICHTING IN DE BADKAMER

Johan Smits neemt als lichtdeskundige een prominente plaats in. Hij adviseert bij projecten, onderzoekt effecten, geeft cursussen en brengt regelmatig verslag uit van specifieke problemen of oplossingen in een aantal vakbladen, die gerelateerd zijn aan de bouw. Over het effect van licht in de badruimte is binnen de branche en bij architecten duidelijk een behoefte aan informatie.

Goede combinatie

Johan Smits volgde de ambachtsschool, richting elektrotechniek, maar tekende in zijn vrije tijd stripverhalen, die met succes de klas rondgingen. Hij kreeg vervolgens een baantje als elektrotechnisch tekenaar. Tijdens militaire dienst volgde hij een cursus reclametekenaar en daarna slaagde hij voor avondstudies Elektrotechniek en Werktuigbouw. Toen hij bij een verlichtingsfabrikant in dienst kwam, bleek de combinatie van zijn visuele instelling en technische kennis een schot in de roos te zijn. De lichtmeetkunde heeft hij zichzelf eigen gemaakt via (oude) boeken, want opleidingen hierin bestonden nog niet in ons land. Lering kon hooguit ontstaan door het netwerken met vakgenoten, waaronder internationale leveranciers en fabrikanten van lichttechnische software en lichtmeetapparatuur. Sinds kort heeft Smits zijn eigen website: www.lichtconsult.nl

“Iedereen praat over licht, maar in de beslissingsfase heeft het geen prioriteit.”

Tip van Smits I

"Als je iets met TL wilt doen, kun je kiezen voor buizen met een betere lichtkleur. Waarbij ik wil benadrukken dat kwaliteit op zich niets met warm of koud licht te maken heeft. Bij TL, spaar- en compactlampen kennen we de kleurnummers 830 (warmtint), 840 (wit) en 865 (daglicht wit). Allen hebben een matige kleurweergave. Veel beter zijn dezelfde lamptypen met de kleurnummers 930 (warmtint), 940 (wit) en 965 (daglicht wit) die een betere kleurkwaliteit bieden. Het kost een paar uur om uit te zoeken wat het beste is en dat te bestellen. Helaas moet je er ook nog enkele weken op wachten, want de installateur heeft het niet zomaar op de plank en de groothandel houdt geen voorraad meer. De mensen nemen dus meestal genoeg met wat de 'modale elektriker' op de plank heeft liggen en krijgen matig of slecht licht op de zo zorgvuldig geselecteerde kostbare tegels, stoffen en kleding. Want iedereen praat over licht, maar in de beslissingsfase heeft het geen prioriteit."

Foto: Osram Benelux.

jes aan de rand, blijft één van de beste opties. Voor normaal gebruik komt dat neer op een diffuus stralend lampje aan weerszijden naast en boven de spiegel. Er wordt veel te weinig aandacht aan besteed, zelfs bij projecten, terwijl goed licht om de spiegel het welbevinden tegemoet komt."

Verdeling

Bij hotelkamers zoeken mensen vaak wanhopig in het donker naar het lichtknopje van de badkamer of toilet. Als ze het vinden, komt er meestal een schetterende lichtzee naar hen toe. Zeer storend als je er 's nacht even uit moet. Smits vindt een lampje onder het bed een goede oplossing. Hij voegt er praktisch aan toe: "Het moet wel tegen een stootje kunnen, zoals van de stofzuiger. Door de lamp te voorzien van een groenfilter, door cellofaanpapier bijvoorbeeld, maak je onzichtbaar licht. Want groen licht dringt niet door het 'roodfilter' van onze oogle-

Tip van Smits II

"Bij toepassing van 12 volt halogeen kun je kiezen uit twee typen transformatoren (of trafo's), een conventionele (draadgewonden, dus zwaargewicht) of een elektronische (lichtgewicht). Met een dimmer die past bij de trafo zit je goed. Een elektronische trafo vereist een zogenaamde tronic-dimmer. Ik kies meestal een conventionele draadgewonden trafo omdat die niet kapot gaan."

den, waardoor een medebedgenoot er niets van merkt." In de badruimte zelf zijn spotjes een goed alternatief voor de plafonnière, zeker als ze met een

dimmer zijn uitgerust.

"Ik denk aan een gescheiden schakeling van enerzijds de spotjes boven de toiletpot en douche in combinatie met de afzuigventilator en anderzijds de wastafelverlichting. Het scheiden van licht gebeurt ook bij spiegelwanden ten opzichte van een scheer- of make-upspiegel. Huiskamerlampjes naast de spiegel hangen functioneert ook uitstekend als je het licht maar verspreidt over grotere oppervlakten. Bij melkwitte lampen worden schaduwen duidelijk zachter; dat geldt des te meer bij ornamenten met een mat- of opaalglas (in bijvoorbeeld cilinder- of bolvorm) dat het licht verdeelt", aldus Smits

Aanschaf

Met een milde lach meldt Johan Smits dat hij precies kan vertellen hoe het zou moeten, maar dat hij zelf ook moeite heeft om de juiste adviezen en lampen te vinden. Fabrikanten als Lumiance, Massive en anderen bieden veel keuze, maar daarmee omgaan zal niet voor iedereen gemakkelijk zijn. "Het moet én functioneel én diffuus én modern vertaalbaar zijn. Als doe-het-zelver kun je er uren instoppen om de goede combinatie te vinden, maar voor projecten kom je toch bij de adviseur terecht. Dan kost het advies voor een klein pension net zoveel als voor een groot complex. Maar het loont wel, want de herinnering aan een fijn verlichte badkamer maakt dat je in het hotel eerder terugkomt."

Ook in woon- en badruimten wordt langzaam maar zeker in kleur regelbare verlichting binnengebracht. Enkele fabrikanten toonden twee jaar geleden op de Frankfurter Messe deze noviteit en sinds kort zien we daarvan voorbeelden in de praktijk. Smits: "Hierbij moet je denken aan ornamenten en armaturen met

een dimmer voor warm of koud licht. Kies naar wens een lichtsfeer tussen gloeilampwarm en daglichtwit. Of nog sterker: kies een lichtkleur waarin alle denkbare kleuren en nuances mogelijk zijn.

wel rekening gehouden worden met spatwater, want daar kan een gewone gloeilamp niet tegen. "Wat in de woonkamer mag, kan in de badruimte. Een spotje boven de douchebak moet wel

Temperatuur

Het effect van licht wordt bepaald door de lichtbron. Lampen die licht geven omdat ze gloeien, zoals de zon, benaderen de werkelijkheid het meest. De zon geeft eigenlijk heel koud licht, kouder dan de koudste tl-buis, maar wel 100 tot 1000 keer zoveel licht. Toch ervaren we zonlicht als warm, omdat onze hersens dat corrigeren. Wit licht, of het nu warm is of koud is, bestaat eigenlijk uit een samenstelling van gekleurde lichtstralen die alle kleuren van de regenboog bevatten. De zon geeft het complete spectrum en daar zijn onze ogen en hersens op aangepast. Bij tv en pc kleurenschermen wordt wit licht op een versimpelde manier gemaakt door lichtstralen in rood, groen en blauw, afgekort RGB. Hier worden onze hersenen eigenlijk een beetje gefopt.

Licht wordt ook geassocieerd met temperatuur, waarvan de waarde geijkt wordt met gloeiend platina. Bij de traditionele gloeidraad in gloei- en halogeenlampen is gekozen voor het materiaal wolfram dat bij ruim 3000 graden nog tot 5000 uur in tact blijft. Als je een gloei- of halogeenlamp dimt, zal de lichtkleur zich in een ideale verhouding met de lichthoeveelheid aanpassen.

We spreken dan over RGB regeling. Een jaar of twaalf geleden heb ik mijn eerste projecttoepassingen daarmee gerealiseerd. Die varieerden van dakluifels tot gebouwgevels. Heel apart zijn de simulaties van morgenstond en zonsondergang. Het voert te ver hierover nu uit te weiden, maar het is nuttig te weten dat deze zeer geavanceerde regelingen voorhanden zijn."

Tenslotte

Smits zou nog uren kunnen doorpraten, hoewel er ook aspecten zijn waar hij kort over kan zijn, zoals veiligheid. Omdat nu overal aardlekschakelaars worden toegepast, hoeft er tegenwoordig zelfs geen waterdichte armatuur of geaard stopcontact meer gekozen te worden. Uiteraard moet

een venstertje ervoor hebben of een gesloten spiegel lampje. Ik ga uit van een goede afzuiging, want als de zaak vol stoom staat, is dat natuurlijk nergens goed voor. Ook zou afzuiging vanaf bad- en doucheruimte eigenlijk in een vroeg stadium bepaald moeten worden maar dat gebeurt zelden." De technicus wint het bij hem van de visueel ingestelde kant als hij ten afscheid verzucht: "We zijn er niet op vooruitgegaan qua lichttechniek. Met zoiets als ledjes kun je heel leuke dingen doen, maar ze blijken heel onvoordelig en de soldeerverbindingen vormen een zwakke schakel. Wacht dan een paar jaar voor je eraan begint. Ik ben meer van de basics, eenvoudige oplossingen zoeken waarvan je zeker weet dat je elkaar jarenlang in het juiste licht zult zien." ■

Van boven naar beneden:

Zuchetti

Philips Nederland

